

Păcat că figurile (din traducere) nu corespund textului. Adesea indicațiile citate în text lipsesc de pe ele și unele sînt greoi redactate, așa că spiritul fuge de pe dinsele înainte de a le fi pătruns, fiindcă atrage mai mult textu care dealtfel și explică mai clar. P. Gr.

Cărți noi.

Bernard Shaw: *Soviétisme et fascisme*. Traducere în limba franceză de *Augustin și Henriette Hamon*. Editions «Mouton», Paris, 1938.

În cea de a treia ediție a cărții sale: «*The Intelligent Woman's Guide to Socialism and Capitalism*» din 1930, Bernard Shaw a adăugat două capitole, care formează obiectul acestei versiuni franceze. Traducătorii, Augustin și Henriette Hamon, au mai adăugat, pentru fiecare din aceste doctrine, considerațiile lor personale, în forma unor note care înfățișează situația sovietismului și fascismului, așa cum se prezintă până în acest an.

Evenimentele care au urmat războiului mondial în Rusia sînt un puternic exemplu pentru întreaga lume de enorma superioritate a socialismului asupra capitalismului. Răsturnarea fundamentală a valorilor sociale din 1917 și urmările ei dezastruoase păreau să fie o tristă experiență, care dovedea odată mai mult imoralitatea socialismului. Greșala cea mare au comis-o șefii mișcării, din cauza lipsei de experiență și a nebuniilor în care i-a împins idealul lor.

Ei au făcut din Karl Marx un profet și au făcut abstracție de fapteni, urmașii acestuia, considerîndu-i ca pe niște burgheji incompetenți. Dar profeții sînt conducători neputincioși cînd este vorba de a exploata o afacere. Mahomed a fost un mare profet, dar n'a putut să facă măcar un calendar bun, iar despre munți spunea că sînt piedici grele puse de Dumnezeu, pentruca pămîntul să nu fie luat de vînt (!). Tot așa Isus a fost ușor vindut de Iuda Iscariotul. Acesta este și cazul lui Karl Marx. Așii revoluției ruse l-au luat în considerație numai pe el, și l-au neglijat pe Frederic Engels, pe care, numai în ultimul timp, l-au înțeles și apreciat, la adevărata lui valoare, alături de Marx.

Țarismul a fost răsturnat în 1917 de o revoluție liberală și înlocuit cu un guvernămint parlamentar, care continua războiul ca și cum nimic nu s'ar fi întimplat. Rusia este o țară de țărani care în 1914 au fost înrolați în armată pentru a lupta alături de Franța și de Anglia. Tot ce știau acești țărani despre război era că începuse în Bosnia, din cauza asasinării unui arhiduce care le era complect străin. În 1917, armatele ruse au fost bătute și masacrate într'un mod îngrozitor de armatele germane bine înarmate. Disperați, au început a dezerta în mare număr, și apoi s'au organizat în comitete care să înlocuiască pe ofițerii trădători. Dar, pentrucă lipsa hranei nu putea fi remediată, țărani ruși au început să se întoarcă pe la satele lor, pentru a munci pămîntul. Se puteau vedea bande întregi prin apropierea Petrogradului, cerînd pacea. Germanii, pentru a pune într'o mai mare încurcătură pe conducătorii ruși, au avut ingenioasa idee de a lăsa să treacă prin Germania un vagon cu aprigi marxiști ruși, dintre care cel mai de samă a fost Lenin. Acesta promise soldaților pacea, iar țărănilor infomețați, pămînt. Urmat de aceste forțe, el impușcă întreg guvernul Kerenski. Apoi semnă la Brest-Litovsk pacea cu Germania, cedînd Polonia rusească și provinciile baltice, care deveniră astfel republici independente. Aliații l-au considerat ca pe un trădător, vindut dușmanului comun al Europei.

Situația lui Lenin și a tovarășilor săi era dificilă în fața țărănilor, soldaților și marinărilor cu ajutorul cărora căpătase puterea, pentru că acea imensă masă de mujici n'aveau habar de comunism, grija principală a conducătorilor. Pentru acești țărani, proprietatea fundamentală la care aspirau era pământul. Și apoi, bande întregi de copii vagabondau prin țară, prădând totul în cale. Miniștrii educației au încercat remedierea acestui rău și azi un singur copil nu mai suferă de foame în Rusia Sovietică. Chiar cei mai incurabili mujici au fost siliți să recunoască meritul instructiv al actualei organizații.

Dar, admitând principiile marxiste, bolșevicii au comis multe greșeli. Ei au alungat în primul rînd negustorii, devastînd prăvăliile, așa că comerțul a început a se face pe străzi. Tot așa ei au alungat pe vestiții Kulaci dela fermele lor, care au ajuns astfel în paragină. În această epocă, Rusia prezenta un capitalism în ruină, nu un comunism în floare.

Ceia ce le lipsea bolșevicilor, era experiența practică, pe care au trebuit s'o învețe dela fabienii engleji. Astfel ei au permis din nou comerțul «până la noi ordine» prin redactarea faimoasei N. C. P. (noua politică economică). Confiscarea produselor agricole întîmpină o puternică încăpăținare din partea țărănilor; dar cînd armatele albe plătite și echipate de țările capitaliste s'au răscolit în Sud, frica de a pierde proprietatea pămîntului, i-a făcut pe acești țărani să lupte cu entuziasm sub comanda lui Troțki și Stalin, reușind, în 18 luni, să curețe Rusia de aceste armate albe. Din această epocă a început divergența Stalin — Troțki.

Trebuiau acum organizate afacerile și educată populația. Organizarea industriei s'a făcut prin ingineri străini, mai ales americani. Lucrătorii au fost educați și organizați în imense uzine, de talia celor din Apus.

Mare parte din inteligența rusă s'a adaptat la această nouă organizație, trebuind totuși, cel puțin formal, să facă abstracție de originea ei nobilă. Doar cu familia imperială s'a făcut o nenorocită excepție. Membrii ei, exilați la Ekaterinenburg, au fost împușcați până la unul, de frică să nu fie eliberați de armatele cehe, în drumul lor spre patrie.

În 1928, s'a produs rîptura între Stalin, care apăra socialismul într'o singură țară și Troțki, care voia să asume Rusiei conducerea proletarilor din întreaga lume. Stalin a eșit învingător din această dispută care s'a terminat cu exilarea lui Troțki. Din apendicele adăogat de Augustin și Henriette Hamon la acest capitol, aflăm că, în 1937-38, Uniunea Sovietică a înregistrat un înfloritor progres. Consumația pe cap de locuitor a crescut enorm față de trecutul regim. Bugetul instrucțiunii publice este 91% din bugetul armatei, pe cînd în Anglia, numai de 50%. Numărul medicilor a crescut dela 19.800 cîți erau în 1935, la 85.900 și 564.000 paturi de spital.

Creșterea producției stakhanoviste, neîntrînd pe mina capitaliștilor, face să crească posibilitățile de a satisface consumația generală. Materialul mecanic din uzine este des înouit, deoarece nu există interesul de profit al capitalismului.

Asigurînd în mod dictatorial existența unui stat fără structură capitalistă, dar avînd la bază socialismul, regimul lui Stalin asigură pentru viitor existența unui stat cu libertăți democratice.

Față de sovietism, fascismul apare ca ceva foarte vechi. Cezar, Cromwell, Napoleon au fost șefi fasciști. Soarta lor nu este niciodată sigură. Cezar a murit asasinat, Napoleon exilat, și nimeni nu poate spune cum vor sfîrși actualii șefi fasciști: Benito Mussolini, Adolf Hitler, Riza Shah.

Ei au început să activeze în organizații proletare de conspirație, fapt care le-a atras câțiva ani de închisoare. Apoi au învățat că asociațiile proletare sînt sau deadreptul pacifice, sau complect idealiste, și că se luptă între ele ca și primii teologi creștini. Aceste organizații constituie o mică minoritate, față de marea majoritate a populației care se duce regulat la biserică, joacă golf și tenis în costume de sport, este ahtiată după încoronări și nunți regale, după foxtroturi dansate molatic în sunetele jazzului. Pe această imensă mulțime s'au bazat șefii fasciști, infiltrîndu-i în mod sofisticat părerea că formează o națiune superioară altora. Prima măsură a unui șef fascist este de a se debarasa de micile consilii locale formate din negustori, și de a le înlocui cu prefecți tineri și credincioși.

Apoi se impune în mod necesar debarasarea de toate celelalte organizații politice și economice, care ar putea critica actele de guvernare abuzivă.

Oameni tineri și atletici sînt organizați în cuiburi, care pătrund în sediile cele mai roșii comuniste sau în cooperative economice, devastînd birourile și casele de bani. Proteste nu există, pentrucă regimul este totalitar.

Tinerii prefecți, în șase luni, suprimă mai multe abuzuri și fac mai multă muncă constructivă, decît ar fi putut face în șase ani vechile organizații.

Parisul a fost din nou construit de Haussmann sub Louis-Napoleon — și în Italia, trenurile circulă regulat, prima dată, sub regimul d-lui Mussolini. Apoi sînt necesare cît mai multe părăzi și discursuri romantice, învățămînt fascist în școli și universități și cît mai puțină critică a guvernării.

Principiul democratic vrea ca afacerile publice să fie afacerile tuturor; nu atrage nici o responsabilitate asupra persoanei care le face. Fascismul numind un prefect în mod dictatorial, îl face implicit responsabil de orice neregulă.

În ceiace privește șomajul și muncitorii, fascismul realizează gigantice planuri de construcții și reconstrucții, dar după ce acestea sînt terminate, muncitorii nu sînt organizați, pentrucă a-i organiza ar însemna proletariat și aceasta ar aduce șpagubă marilor proprietari. Căci sub regimul fascist, muncitorimea ciștigă pentru marii proprietari.

Subt un anumit raport, comunismul și fascismul produc schimbări similare. Și unul și altul au suprimat libertatea căci libertatea este pentru un om, neintervenția statului. Din moment ce această neintervenție a statului este întreruptă de un șef fascist sau de un soviet, libertatea încetează. Diferența între fascism și sovietism constă în repartizarea bunurilor, în care privință sistemul sovietic este net superior celui fascist.

În apendice, traducătorii spun că posesiunea juridică și efectivă aparține unei inime minorității. Și în timp ce politica sovietică se bazează pe interesul maselor, cea fascistă este militară și deci războinică. Felul în care aceste importante probleme sînt privite de autor și de traducători, este diferit. Bernard Shaw privește problemele fascismului și comunismului ca un intelectual pur, în timp ce traducătorii și-au făcut din vederile lui, expuse uneori foarte spiritual, un mijloc de propagandă tezistă.

Totuși cartea prezintă un foarte mare interes, fiind de cea mai imediată actualitate. V. Robu.

Emil Ludwig: Roosevelt. Essai sur le bonheur et le pouvoir. (Traduit de l'allemand par Denise von Moppes. Librairie Plon. Paris, 1938).

Una din cele mai proeminente și mai simpatice figuri ale politicii mondiale este în momentul de față, fără îndoială, președintele Statelor Unite, Franklin